

Félig üres festékszóró

Alessandra Mattanza: Street Art

VASS NORBERT

Gabo Kiadó, Budapest, 2018, 256 oldal

„Szabad, vad, érzéki.” A *Street art* című kötet szerzője szerint az utcaművészet varázsa e hármassággal írható le leginkább. Nincs köztünk vita. Az Alessandra Mattanza által jegyzett, pazar kiállítású album mégis mintha a műfaj megszelídítéséről tenne inkább tanúbizonyságot.

A 70-es években tett volt még vonatokat fűjni és a telefirkált szerelvénycsere fotóival teli fanzine-okat fénymásolni, mostanra azonban nagyjából akkora kockázatot jelent az utcaművészet húzóneveit bemutató képeskönyvet kiadni, amekkorát egy legálisan összemácsolása. A *Street art* mára intézményesült főhősei légkondicionált loftlakásaik mélyén merengve, megengedő félmosollyal gondolnak vissza kócos kamaszkoruk csínytettségeire. A végeredmény ettől még persze profi, de érezhető az adrenalindeficit is. Alessandra Mattanza könyve ezért – még ha szándéka nem is feltétlenül ez – mindenekelőtt az utcaművészet hipergyors és megmásíthatatlan kánonba kerüléséről tudósít.

A szerző előszavából megtudjuk, hova érdemes utaznunk, ha izgalmas festésekre vágyunk, az ezt követő paratextust jegyző Chris Versteeg szövege

pedig a szcénát bemutató legkorábbi kötetekről, riportfilmekről, illetve mostani periodikákról és online platformokról szól. Aztán húsz, egyenként 6-8 illusztrációval színesített kisportré következik ábécérendben Aryztól Vhilsig. A válaszokból úgy fest, a háttérinterjúk nagyjából azonos kérdések alapján készülhettek. (Kezdetek, rázós helyzetek, kedvenc színek [!], kifejezni vágyott mondanó, jövővíziók, ilyenek.)

A megszólalók zömmel angolszász és nyugat-európai férfiak, keletről vagy Dél-Amerikából származó alkotók csak mutatóba akad, női művészből is mindössze kettő. Hogy ez mennyiben reprezentálja az utcaművészzel foglalkozók technikai, nemek és kontinensek szerinti megoszlását, azt csak megsaccolni lehet, de ha már a szabadság a kulcsszó, a kvótakényszer béklyójának odahagyását végső soron üdítőnek is értékelhetjük.

Amiket ezek a derék emberek művészi hitvallás gyanánt elmondanak, az viszont bágyasztó. Szavaik egy woodstocki békeharc-filippika és egy szépségverseny-köszönőbeszéd idealizmusa mellé illenek. Antiimperializmustól

antikapitalizmusig számtalan tagadószóval találkozunk az ars poeticákban, a mérleg másik serpenyője pedig szociális érzékenységgel, az állatok jogainak szem előtt tartásával vagy a bolygónk ökoszisztémája iránti aggodással van tele. A felelősségérzet persze fontos, csak hát, mivel munkáikért eközben nagyvárosok önkormányzatainak, gigantikus kampánystáboknak, esetleg szponzoráltjaikat mosolyogva a halálba kísérő világmárkáknak állítanak ki csekkeket a művészek, finoman szólva is cinikus.

A kötetet végigolvasva az a benyomásunk alakulhat ki, hogy az art world, a gazdaság és a politikum hatalmasai megnyerő modorban csavarták ki a csőrő, fullcapes kingek kezéből a flakont, és bankjegyeket tölték tele a zsebüket cserébe. Ezért előfordulhat, hogy időközben csorbul a jó nevű intézményekben fokozatot szerző writerek autonómiája az alkalmazott melók során. Megzabolázott kreativitásuk továbbra is széppé teszi ugyan városi tereinket, festékszóróik azért félig inkább már üresek.